

พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อรรถัย เนียมสุวรรณ

อาจารย์ที่ปรึกษา : อ.ดร. ชุมพล คุณวาสี; อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ. วิจิตา เทพหัสดิ

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2546

ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่หมู่บ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 ถึงเดือนเมษายน 2547 โดยการสอบถามถึงส่วนของพืชที่นำมาใช้ วิธีการใช้ประโยชน์ และชื่อพืชในภาษาเขากะเหรี่ยง พร้อมทั้งเก็บตัวอย่างพืช ถ่ายภาพ และตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง ผลการศึกษาพบพืชที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงใช้ประโยชน์ 115 ชนิด มีพืชที่ไม่สามารถระบุชื่อวิทยาศาสตร์ได้ 1 ชนิด อีก 114 ชนิดที่ระบุชื่อวิทยาศาสตร์ได้ จัดอยู่ใน 95 สกุล และ 51 วงศ์ ซึ่งพืชทั้งหมดสามารถจำแนกตามกลุ่มการใช้ประโยชน์และคุณสมบัติได้เป็น 5 กลุ่ม คือ พืชสมุนไพร 51 ชนิด พืชอาหาร 42 ชนิด พืชก่อสร้างและทำเครื่องใช้ 10 ชนิด พืชใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ 20 ชนิด และพืชมีพิษ 3 ชนิด นอกจากนี้ยังพบพืชประจำถิ่นของประเทศไทยที่มีเขตการกระจายพันธุ์จำกัด อีก 1 ชนิด คือ *Sauropus thyrsoiflorus* Welzen จากการศึกษารูปพรรณของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ไม่มีรายงานถึงสรรพคุณทางยาในเอกสารใดๆ อีก 13 ชนิด ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่เกี่ยวข้องกับพืชมีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ แต่วัฒนธรรมดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะหายไปในอนาคต เนื่องจากจำนวนคนในเผ่าที่เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์มีจำนวนมากขึ้น ดังนั้นการรักษาวรรณกรรมที่มีค่าของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนี้ควรได้มีการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ได้จัดทำคำบรรยายลักษณะของวงศ์ สกุล และชนิด พร้อมเอกสารข้อมูลของแต่ละชนิด ลักษณะทางนิเวศวิทยา การกระจายพันธุ์ การใช้ประโยชน์ ชื่อพื้นเมืองและชื่อในภาษาเขากะเหรี่ยง รูปวิธานจำแนกสกุลและชนิด รวมทั้งภาพสีประกอบของพืชบางชนิดที่น่าสนใจ ตัวอย่างพรรณไม้แห้งของพืชที่ศึกษาเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑ์พืช ศ.กสิน สุวตะพันธ์ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Ethnobotany of Karang Hill Tribe in Prachuap Khiri Khan Province

Orathai Neamsuvan

Thesis Advisor : Chumpol Khunwasi, Ph.D.; Thesis Coadvisor : Assoc.Prof. Wiyada Thephuttee

M.Sc. Thesis, Academic Year 2003

Department of Botany, Faculty of Science, Chulalongkorn University

ABSTRACT

The ethnobotanic study of Karang Hill Tribe in Pala-U village, Hua-Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, was conducted from November 2001 to April 2004, by interviewing with Karang people about plant names in Karang language, and use of plant parts. Plant specimens were collected, photographed and identified. It was reported that one hundred and fifteen species were used by the Karangs. They were classified into 95 genera and 51 families except only one species which was unidentified. According to the utilization and properties, they can be divided into 5 groups, i.e. medicinal plants (51 species) food plants (42 species) plants for constructing and utensils (10 species) plants for other purposes (20 species) and poisonous plants (3 species). In this study, *Suaropus thrysiflorus* Welzen, an endemic species of Thailand that has very limited distribution was found. In addition, thirteen medicinal plants that have never been recorded in any literatures were found. The traditional for plant use in Karang culture is closely related to Buddhism. Therefore, the culture involving in plant utilization is expected to be diminished and possibly disappear later on due to the fact that more and more people in the tribe become Christians. In order to conserve this valuable tribal culture, the appropriate approaches should be discussed and performed by the authorized sectors. In the present study, descriptions of all families, genera and species are given together with the references of each name, ecology, distributions, utilization, local and karang names. Keys to genera, key to species and photographs of some interesting species are also included. All voucher specimens were kept at the Professor Kasin Suvatabandhu Herbarium, Department of Botany, Faculty of Science, Chulalongkorn University.